

הקדמה לסעי' י - האם מברכים ברכת חתנים אף שלא בבית החתן

סוכה כה/ב - אמר רב חתן והשושבינין וכל בני החופה פטורים מן הסוכה כל שבעה, מ"ט משום דבעו למיחדי [כלומר משום שהם צריכים לשמוח הוא חבריו עמו, ובסוכה אינם יכולים לשמוח]. [ש' הגמ'] **וליכלו בסוכה וליחדו בסוכה?** [היינו שיאכלו וישמחו בסוכה?]. [מתרצת הגמ'] **אין שמחה אלא בחופה!** [היינו השמחה אינה יכולה להיות בסוכה אלא במקום החופה - בבית החתן (תוס'), ואם יעשו את החופה בסוכה, לדעת רבא יהא בכך צער לחתן, לכן אין עושים את החופה בסוכה אלא בבית החתן].

ונח' הראשונים בביאור "אין שמחה אלא בחופה", ונפק"מ לכך האם מברכים ברכת חתנים אף שלא בבית החתן:

תוס' (ד"ה אין) - ואין שמחה אלא בחופה - משמע מכאן דאם יצא חתן מחופתו אפי' כלתו עמו והולכים לאכול בבית אחר דאין מברכים "שהשמחה במעונו" [בזימון] ולא ברכת חתנים, כיון שאין שמחה אלא בחופה... [וזיקא] שם [במקום עיקר ישיבת החתן והכלה] מברכים ברכת חתנים כל שבעה, [אך אם יצאו משם לאכול בבית אחר - אין שם שמחה, ואין לברך להם ברכת חתנים].

○ רא"ש (שם ס"ח) וטור חילקו:

דווקא כשיצאו מביתם על דעת לחזור לביתם - אמרינן שאין שמחה ולא מברכים שם.

אך כשהלכו לגמרי מביתם לבית אחר וכל החבורה עמו ועושים אותו בית עיקר - גם שם נקרא חופה, ויכול לברך שם ברכת חתנים⁸⁴.

ר"ן (יא/ב): מעיקר הדין - ניתן לברך ברכת חתנים, אף שלא במקום חופה, שהרי "שהשמחה במעונו" אומרים אותה אפי' שלא במקום חופה דהא מכי רמו שערי באסינתא אמרינן ליה דליכא חופה, וכיון שכן יש לברך ברכת חתנים אף שלא במקום חופה, דהברכה אע"ג שהיא מחמת השמחה היא באה מ"מ היא לא תלויה בחופה, ומה שהגמ' אמרה - רק שאין שמחה אלא בחופה, אך ברכה ניתן לברך אף שלא בבית חתן וכן נוהגים היום. אך מ"מ מסקנתו - דיש לחוש לרבותינו הצרפתים בעלי התוס'.

סעי' י' - האם מברכים ברכת חתנים אף שלא בבית החתן?

שו"ע י"א (רא"ש) - אין מברכים ברכת חתנים אלא בבית החתן, ולכן חתן וכלה שיצאו לאכול בבית אחר, יש לחלק: אם דעת החתן לחזור לביתו [בתוך ז' ימי המשתה (ב"י, ח"מ טז)] - אין אומרים ברכת חתנים במקום שהלכו לאכול שם [כיון שזה לא בית החתן - אין שם שמחה]⁸⁵.

אך אם הולך לגמרי לבית אחר וכל החבורה עמו ונעשה אותו בית עיקר - גם שם נקרא חופה ומברכים ברכת חתנים⁸⁴. וכן כשהולכים החתן והכלה לעיר אחרת [ואין דעתם לחזור תוך שבעה (ב"י, רמ"א, ערך לחם על השו"ע)] - צריך לברך שם ברכת חתנים אם הוא תוך שבעה (רא"ש עפ"י הסבר הבי"י, לאפוקי מ"ט"ז (ח) דלקמן בעמ' 120).

ט"ז (ז), מהר"ל (בב"ש יג), ומנהג האשכנזים - עכשיו מברכים ז' ברכות אף בסעודה שלא בבית החתן, מב' טעמים⁸⁶.

⁸⁴ כתב הבי"י - דכ"פ הרא"ש, ואפשר שאף שהתוס' מודה לרא"ש, ואפי' את"ל דפליגי אנן אהרא"ש סמכינן דפוסק מובהק הוא, וכל שכן שאותו פסק לא נמצא בתוס'.

⁸⁵ וכל דין זה הוא דוקא בדעתו לחזור לביתו תוך ז' ימי המשתה, אך אם אין דעתו לחזור לביתו תוך ז', אף שדעתו לחזור אחר ז' - לכו"ע [אף לשו"ע] מברכים לו ברכת חתנים במקום שהלך לשם (אוצה"פ ס"יק נט).

⁸⁶ ב' טעמים למנהג האשכנזים לברך ז' ברכות אף בסעודה הנערכת שלא בבית החתן:

(א) מה שהובא בסוכה כה/ב - שאין שמחה אלא בחופה, זה רק בסוכה, כיון שאי אפשר לשמוח שם כראוי משום צער החתן והכלה, אבל בעלמא כשעורך סעודה בבית לכבוד החתן ויש שם שמחה, מברכים להם ז' ברכות אף שזה לא בבית החתן, דמה לי מקום שמשמחים בו ב' או ג' ימים מה לי מקום שמשמחים בו יום אחד, והעלה הט"ז שכך יש לבאר אף את דעת הרא"ש ולא כמש"כ הבי"י.

(ב) ועוד דכל עיקר דין זה נתייסד כשיש מקום חופה קבוע לחתן והכלה עם השושבינין לכל ז' ימי המשתה כמו אפריון שעשו באשכנז כמש"כ הטור, ולכן כשסרים משם באקראי אין שם שמחה, אבל אצלנו שהחופה היא ברחוב ואח"כ אין מקום קבוע לז' ימי המשתה, הדבר פשוט שבכל מקום שמתאספים החתן והכלה והחבורה ואוכלים ושמחים שם הוא כמו מקום החופה (ערוה"ש לו), ומה לי כותלי בית זה או זה (ט"ז).

ילקווי (פ"יז סעי' כב) - אף אם עורכים סעודה בבית הורי החתן, לגבי החתן הוי בית עראי, ואין לברך ברכת חתנים אלא בבית החתן [כשו"ע], ומקום שדר אף בשכירות מקרי בית החתן, וכן אמר הגר"ע יוסף בשיעורו בלוויין בשנת תשס"א, מוצש"ק פ"י ויחי, וכ"כ בשו"ת יחיה דעת (ח"י ס"י קצד ובהע" 1 שם) - דאף בשבת חתן ששוכרים מלון, דאין לברך אלא "אשר ברא" בלבד, כדלקמן בסוף הע" 94.

אך יש פוסקים - שהקלו בזה אף לספרדים כדלקמן.

הרחבה לסעי' י'

סעודת החופה הנערכת באולם שמחות - נחשבת כסעודה הנעשית בבית החתן, וכן המנהג פשוט [ומוסכם לכו"ע]⁸⁷.
 ברם על אף דין השו"ע שלא לברך במשך השבעה אלא בבית החתן, יש שהקלו לברך ז' ברכות שלא בבית החתן אף לספרדים, כמבואר בהערה⁸⁸, ובפרט במקרים הבאים:
 א. אם יצאו מבית החופה [מבית החתן] מפני שהוא צר מלהכיל את הקרואים, יש שהקלו לברך שם ז' ברכות, לפי ששם הוא עיקר השמחה⁸⁹.
 ב. כשהשבע ברכות בבית הורי החתן - שאז הוא לא מרגיש אורח ויש לו שמחה שם⁹⁰ (וכן הגר"מ אליהו בהע" על קישו"ע ס"י קמט ס"ק יא).
 ג. כשהחתן או אביו שוכרים אולם לשבע ברכות - שגם אז הוא נחשב כבעלים, וזה מהני^{90, 91}. אך לגרע"י - ראה בהע" 94.
 ד. כשבן אשכנז מברך עבורו והוא שאכל שם⁹⁰, אולם יש שאסרו לבן אשכנז לברך לחתן ספרדי שלא בבית החתן^{92, 93}.
 ה. שבת חתן - כיון שבה נמצאים משפחות החתן והכלה, וסועדים יחד והשמחה גדולה, יש מקלים לברך כל ז' ברכות⁹⁴.
 ו. ביום האחרון של ז' ברכות, אם הוזמנו החתן והכלה לבית אחר והלכו אתם משפחתם, יכולים לברך שם ז' ברכות⁹⁵.

ר' ירוחם - מברך ברכת חתנים בעיר אחת והולך לעיר אחרת עם כלתו אע"פ שנשתאה זמן מרובה בדרך עושה חופה [היינו בית חתנים] בעיר שבא שמה, ונוהג שמה שבעת ימי משתה, ונקרא ברכת חתנים בבית חתנים.

ונח' האם כוונתו דבנשתהה זמן מרובה בדרך - יכול לברך ברכת חתנים אף אחר ז' :

לב"י - כוונתו שמברך בעיר שבא לשם תוך ז', אך אחר ז' [אף אם לא בירכו להם כי אם בחופה], אין מקום לברכת חתנים.

ומתחילים למנות את ז' ימי המשתה מהחופה שבה בירכו ז' ברכות לראשונה (וכן ברמ"א סעי' ו).

אך לט"ז (ת, בב"ש ס"ק יד) - אכן אם התחילו כאן בז' ימי המשתה ואח"כ יצא לדרך, אין לברך ברכת חתנים לאחר

שבעה. אך אם מיד אחר החופה הלכו למקום אחר, כל אימת שבאו לאותו מקום, אפילו אחר שבעה

מתחילים שבעת ימי המשתה מיום שבא לשם⁹⁶.

⁸⁷ רדב"ז (ח"י ס"י רמט), וכנסת הגדולה (ס"י סב בהג" הטור אות כז), אפיקי מים פ"א סעי' ו.

⁸⁸ כ"כ כנה"ג (ס"י סב בהג" הטור אות כז) - שמנהגם באיזמיר לברך ז' ברכות בכל אחת מבתי החתונה, וכ"כ בסידור בית עובד (הלי ברכת חתנים אות יח) - שעכשיו מברכים ז' ברכות אפ"י שלא במקום החופה, וכ"פ בשו"ת פעולת צדיק (ח"י ס"י רנב) - שכן מנהג בצנעא מזמן קדום, והביאם הרב משה לוי (בברכת ה' ח"י פ"ה אות ג' הע" 18, ובשו"ת תפילה למשה ח"י ס"י נח-ס). וכ"כ הגר"ש משאש בשו"ת שמש ומגן (ח"י אהע"י ס"י כא, ח"י ס"י סז, וח"י ס"י פד-פה) - וז"ל בח"ב ובאמת הרבה פעמים הוזמנתי וראיתי שהיתה יותר שמחה מבית החתן עצמו בכל מיני זמרה ודרשות וכו' עם אנשים נכבדים הבאים לכבוד המזמינים, ולכן מסיק דבכל מקום שהוזמנו לשם החתן והכלה נקרא חופה ומברכים שם שבע ברכות, ובה גם מר"ן (השו"ע) יודה... וגם בירושלים ראוי לנהוג כן, כיון שאין מקום חופה קבוע לשבעת ימים, רק בחופה לבד, עכ"ל. וכ"כ בשו"ת דברי בנייהו (ח"י א אבהע"י ס"י ד, וח"י ס"י נט) - דבמקום שנהגו לברך יכולים להמשיך במנהגם לברך גם בבית קרובים וידידים ושכן הסכימו רבים מן האחרונים [שאף השו"ע יודה לה]. וכ"כ בשו"ת וישב היס (ח"י ס"י כא) - שאף לפי הספרדים יכול לברך ברכת חתנים אף שלא בבית החתן.

⁸⁹ כ"פ הרדב"ז שם, כנסת הגדולה שם, ברכת ה' (ח"י פ"ה אות ג' הע" 21), אך דעת הגר"ע יוסף שלא לברך גם בכהאי גוונא את כל ז' הברכות, כי אם את ברכת אשר ברא (אפיקי מים פ"א סוף הע" ו).

⁹⁰ בשם הגר"ב"צ אבא שאול, מובא בסידור תהילת יצחק לגר"י טופיק עמ' 792.

⁹¹ ודי אף אם שוכר את החדר מבעל הבית בכמה שקלים ליום אחד שיחשב כביתו ויברך ז' ברכות בשופי (הגר"מ מאזוו, בתפילה למשה ח"י ס"י נט הע" 1).

⁹² כ"פ אפיקי מים (לגר"מ פניני, פ"י הע" יב) - בשם הגר"ע יוסף והגר"ש אלישיב, ובילקו"י (פ"יז סעי' כב) - ומיהו המברך אין מוחין בידו, עכ"ל. וראיתי (בשנת תשע"ו) שכן נהג למעשה הראשלי"צ רבי יצחק יוסף - וכיבד בני אשכנז לברך ברכת חתנים, בשבת חתן של חתן ספרדי שנערכה בבית מלון, ואמר לי רב חשוב שאף במשך שאר ז' ימי המשתה - כיבד הראשלי"צ בני אשכנז לברך את ז' הברכות.

⁹³ ולשיטת המחמירים, י"א אפ"י חתן אשכנזי שנערכת סעודה שלא בביתו - ספרדי אינו רשאי לברך אלא ברכת "אשר ברא" (אפיקי מים פ"א סעי' יג).

⁹⁴ שו"ת מאמר מרדכי (לגר"מ אליהו אבהע"י ח"י ס"י ו), והגר"מ פניני אמר לי שגם דעתו להקל בכך, וכ"כ בשו"ת תורת מאיר (פנחס, ח"י אבהע"י ס"י טז), אך לגר"ע יוסף (בשו"ת יחיה דעת ח"י ס"י קצד הע" 1) - אף כששוכרים מלון לשבת חתן לאכול ולישון שם, אין לברך אלא "אשר ברא" בלבד.

⁹⁵ הגר"מ אליהו (בסידורו, ובשו"ת מאמר מרדכי שם), ונראה שטעמו ממשיך השו"ע דכשהולכים לבית אחר וכו' ואין דעתם לחזור תוך שבעה - מברכים שם ז' ברכות. וכן אמר לי גם הרה"ג ינון יונה (רב שכונת גביש בירושלים) - שמחמת טעם זה הם נהגו בשיבת פורת יוסף ביום השביעי בצהריים ללכת עם החתן לסעוד באיזה מקום, ובירכו לו שם ברכת חתנים, ושכן הורה להם הגר"ב"צ אבא שאול.

⁹⁶ כתב החכמת אדם (בפתי"ש יט) - דנראה דאף לדעת ה"ט"ז מה שמברכים ברכת חתנים אחר ז' הוא דוקא מקום שקובעים שם דירתם, אבל במלון שלנים עם חתן וכלה לא נקרא מקום חופה ואין מברכים שבע ברכות.